

van, mégis szükséges és mondhatnám életbevágóan fontos számomra arra emlékeztetni, hogy én nem turistaként jöttem a Szovjetunióba, hanem mint az »Optimisták« című regény írója s jövetelem közvetlen és legfontosabb célja, hogy kéziratomat itt kinyomtassák s ez egyben további maradásom feltétele is és hogy nincs több vágyam mint az, hogy feleségem orvosi munkát vállaljon, én pedig a kiadválalattal megkötött szerződésem, illetve a regényért kapott honorárium segítségével szintén ne a Voks vendégeként, hanem mint író éljek és keressen meg kenyeremet a Szovjetunióban. S hogy ez a vágyam nem ábránd, hanem minden további nélkül teljesülni fog, arról annak idején Párisban ép Arosev elvtárs biztosított s nekem ép ezért, ugyebár ez érthető, a legsürgősebben kellene találkoznom Arosev elvtárs-sal, aki megígérte nekem, hogy az Állami Kiadválalattal és az Idegennyelvű Forradalmi Írók Könyvkiadóvállalata fogja kiadni, illetően lefordítani az »Optimisták« című regényemet.

Az én egyre hevesebb és türelmetlenebb litániámra Voks-beli barátñóim, akiket már megjelenésükkor a kérdéssel fogadtam: Arosev? — mind egyformán türelmesen azzal válaszoltak, hogy ami feleségemet illeti, máris meggyőződhettem róla, mennyire szükség van Moszkvában röntgenológusra, hiszen minden üzemben, melyet meglátogattunk, amint csak meghallották, hogy ő röntgenológus, elhalmozták ajánlatokkal. Ez csakugyan így is volt s ez, ahogy itt kínálták a munkahelyeket, ez Páris után, ahol az idegennek tilos volt dolgozni, valóban úgy hangzott mint szinte hihetetlen, elbűvölően boldogító muzsika. Annál kellemetlenebbül hatott azonban, hogy amint Voks-beli barátñóim a saját személyemre tértek át, mindig csak egy nótát húztak a fülembe, tudniillik, hogy természetesen, ők értik a türelmetlenségemet, melyre azonban, egyelőre legalábbis, nincs okom, meg kell szoknom itt a tempót, hiszen még csak most érkezünk és a hónap még hosszú, a hónap végéig a Voks vendégei vagyunk, a Voks gondoskodik minden szükségletünkről és csak napok kérdése, hogy mikor lesz Arosev elvtársnak ideje, hogy velem mindent megbeszéljen s azután már, remélhetőleg, minden gyorsabban fog menni, egy-két napon pedig nem múlik semmi...

S csakugyan úgy volt. Bebizonyult, hogy felesleges volt oly epedve várni a pillanatra, melyben Arosev elvtárs időt szakíthat majd a velem való összejövetele. A pillanat mégis csakugyan bekövetkezett, de...

Nem mintha Arosev elvtárs nem lett volna barátságos. Sőt szívélyes, nagyon szívélyes volt, csak éppen — ellentétben első találkozásunkkal, mikor a párisi szovjetkövetség kis fogadószobájában az egyik kis asztal szélén ülve beszélgetett — most a kissé túlságosan, hangsúlyozottan előkelő »elnöki« szobájában s egy nem kevésbé impozáns »elnöki« íróasztal mögül emelkedett fel, hogy kezét nyújtsa — ezúttal, szintén ellentétben párisi találkozásunkkal — csak az egyiket. Nyilván Arosev elvtárs azok közül az emberek közül való — gondoltam — akik másképp viselkednek, arcuk is szinte más lesz, amikor társadalmi méltóságuk külső attribútumai veszik körül őket. Kevésbé szabaddá, elfogulttá teszi őket a tisztelet, melyet a saját, a társadalmi ranglétrán elfoglalt magas pozíciójuk s általában »a pozíció« iránt éreznek. Egyébként sokáig — relatíve sokáig, mert hiszen negyedóránál többet aligha raboltam el a Voks elnökének idejéből — sokáig alig jutottam szóhoz, Arosev elvtárs be-

szélt, úgy tett mintha kérdezősködne, de a kérdésekre mindjárt ő maga is felelt. Megkérdezte, hogy utaztunk s mindjárt hozzátette, hogy biztosan fáradtságos volt a hosszú hajút. Érdeklődött, mit láttunk Leningrádban s mit láttunk eddig Moszkvában s helytelenítette, hogy még nem mutatták meg nekünk Sosztakovics operáját, Ljeszkov novellájának szövegére készült »Katarina Izmailovát« s mindjárt fejcsóválva meg is nyomta íróasztalán a csengő gombját — a telefonon kívül az íróasztalon három ilyen csengő volt — s az erre megjelenő titkárnőjének erélyes utasítást adott, hogy ha t'rik, ha szakad a »Katarina Izmailova« előadására szerezzen nekünk jegyet, persze, mondta hozzánk fordulva, mindenki kényelmes, az ilyesminek utána kell járni, mert hetekre előre ki vannak árúsítva a jegyek, de a Voks alkalmazottai tudhatnák, hogy a Voks számára a színház köteles helyet teremteni. Arosev elvtárs panaszkodott, amint a titkárnő eltávozott, hogy mindenre neki kell gondolnia, aztán a feleségemet kérdezte, megmutatták-e már neki az abortáriumot, mint orvost, ez biztos rendkívül érdekli, ezt az intézményt a Voks minden külföldi orvosnak megmutatja, mert ez is azok közül a szovjet intézmények közül való, melyhez hasonlókat sehol a világon se lehet találni, ez az intézmény a bizonyítéka, hogy a Szovjetunióban gyakorlatilag keresztül vitték azt az elvet, hogy a nő nem rabszolga, a nő rendelkez-

FIATALOK

VÁNDOR AZ IDEGENBEN

*Úgy mondanám én is tán, jónapot,
ahogy a cserzett paraszt a tarlón
a vándornak, ha arra ballagott.*

*De idegen erre minden bokor
és a lányszem is ruhámon átlát;
kavicsok koppasztják vándorbotom.*

*Úgy mondanám: „Legyetek nemesek,
egy világot hordozok magammal,
áldott, gazdag, akit én szeretek.*

*Szürke zubbonyban meleg szív dobog,
és a nyár is miattam hevesebb.
szavamtól csattognak az ostorok.*

*Farkaskölyköket melenget karom,
megszelídülnek a fenevadak,
ha akarjátok, ha én akarom.”*

*Ezt mondanám és megköszömrülém
a torkomat, hogy ércesen szóljak:
„Megjöttem.” — S ők ráböknének szürkén.*

DÉR ZOLTÁN

zik a saját testével — s ki tudja, meddig — illetve én tudom, biztosan így ment volna ez tovább, egész a nekem szakított negyedóra utolsó percéig, ha csak ép azért, mert egyszerre tudatára eszméltem ennek a veszélynek, meg nem embelem magam és szinte erőszakosan meg nem ragadom a gyepő szárát s rántva egyet rajta meg nem akadályozom, hogy Arosev elvtárs továbbra is csak így erre-arra kalandozzék megfedekezve arról, hogy én voltaképpen mért vagyok itt.

S Arosev elvtárs eddig vidáman csillogó fénér fogai egyszerre láthatatlanná váltak az összeszorított ajk mögött s még mintha az angolosra nyírt tömött fekete bajusz is hirtelen elkomorodott volna az előbb még mosolygó kerek arcon — Arosev elvtárs képére őszinte megrökönyödés ült ki, mintha csakugyan váratlanul, sőt brutálisan tapintatlanul emlékeztetném valamire, amiről megfedekezett.

— Az »Optimisták« kiadása ügye miatt már napok óta tükön ülök, alig vártam, hogy végre találkozzunk — ismételttem és most már én csodálkoztam azon, hogy ezt egyáltalán magyaráznom kell öneki s folytattam kissé bizonytalanul, de annál hevesebb elszántsággal. — Most ugyebár lesz szíves kézbe venni a dolgot, tájékoztatni az Allahi Kiadóvállalatot, valamint az Idegennyelvű Forradalmi Írók Kiadóvállalatát a kéziratomról és mint ahogy Párisban megbeszéltük, ép mint

FIATALOK

JÓSLÁS

Szelid szerelem lesz egyszer a düh is,
káromlás a néma imádság,
áldott kezek lefejtik a bút is szívünkről
és hajukba tűzik,
homlokukra, hogy: „Élj soká, testvér!”
Lőpor helyett, örömet visznek a vonatok,
a halottaskocsik mosolyt fuvaroznak,
a katonák virágot védenek,
kertészek lesznek a hóhérok
és rózsákat oltanak a rendőrök;
a gyerekek gólyalábon járnak,
a Napból harapnak nagyokat,
kalapjukon hordják a holdat
és vadvirágot ültetnek köré;
bölcst ringatnak a kéjlányok,
az anyák szeplőtlenek lesznek
és nem lesz vérbajos az unokám;
két tüdeje lesz minden embernek
és egészséges, nagydarab szíve;
az erdőből lejönnek a vadak,
asztalnál vacsoráznak velünk,
málnaborral koccintanak hozzá,
hátukra veszik a hangyákat
és elmennek szarkalábat szedni...

Tavaszi zsongás lesz akkor a világ
és még a bogarak is irigykedve nézik.

DÉR ZOLTÁN

a külfölddel való kulturális kapcsolatok ápolására létesült intézménynek elnöke, nekem külföldi írónak a kezemre járni, hogy a szovjet kiadókkal kapcsolatba kerüljek...

Minden elszántságom ellenére torkomon akadt a szó. Arosev elvtárs ugyanis míg beszéltem, már nemcsak, hogy kelletlenül komoly maradt, hanem olyan képet vágott, mint akinek a tényére olyan ételt tesznek, mellyel szemben idioszinkróziája van, de a jómodora tiltja, hogy ezt nyíltan bevallja, viszont zavart és kínos, szinte vádoló grimaszával mégis elárulja, hogy tapintatlanul kellemetlen helyzetbe hoztam.

— Nagyon, nagyon sajnálnám, ha félreértene — mondotta, miközben orosz cigarettákkal kínált s egy pillanatra még a hosszú orosz cigaretták és az európaiak közt pár szóval párhuzamot vont. — Nagyon sajnálnám, ha félreértetne, de meg kell vallanom, az a benyomásom, hogy...

Arosev elvtárs ezúttal nem beszélt folyékonyan. Egy-egy mondatot állítmány helyett egy gesztussal fejezett be. Beszélt Romain Rollandról, aki — mint mondta — a Szovjetunió nagyszámú külföldi barátai közt kétségtelenül »a legnagyobb« s akinek a szava a Szovjetunióban kétségtelenül rendkívüli súllyal esik latba. Semmi, abszolút semmi ok sincs rá, hogy kételkedjünk abban, hogy a Szovjetunióban kiadóra talál egy kézirat, melyről egy Romain Rolland azt mondja, hogy nagy és egyszerű s én ne mulasszam el majd annakidején a Romain Rollandnak a kéziratáról szóló írásos nyilatkozatait a kiadóknak megmutatni. Ezt ő barátilag tanácsolja nekem. Viszont barátilag ugyanakkor arra kér, hogy ne értsem félre, sőt hogy igyezzem megérteni, hogy ő mint a Voks elnöke már megtette, amit tehetett akkor, amikor vendégül hívott meg s vendégül lát a Szovjetunióban s lehetségessé teszi ezáltal, hogy itt a kéziratom ügyében a szükséges lépéseket megtegyem. Meg kell értenem, hogy ő ép mint a Voks elnöke, személyszerint még csak közvetítőként sem angazsálhatja magát egy kéziratért, melynek értékében és sikerében ugyan pillanatig se kételkedik, de amelyért ép mivelhogy a Voks elnöke, tehát exponált politikai és társadalmi személyiség, mégse vállalhat felelősséget. Az ilyesmi — s ez alkalommal pontosan azt a kifejezést használta, melyet a fogadtatásunkra kirendelt nő Leningrádban, a kikötőben, éjszaka a katonával kapcsolatban, aki le akart szállítani bennünket a gépkocsiról — kultúremlerek vagyunk, ön, mint tapintatos kultúremler meg fogja érteni, hogy az ilyesmi kényes ügy.

A sok szó veleje az volt: Arosev elvtárs megtagadta, hogy bármi formában is segítségemre legyen az »Optimisták« ügyében. Csak azt teheti meg, hogy a titkárnőjével telefonáljat a Gíhl (Állami Kiadóvállalat) igazgatójának Jonov elvtársnak, hogy megkérdezze, mikor fogadhat engem. S az íróasztalon levő csengő gombját energikusan megnyomva, ilyen értelemben utasítást is adott a titkárnőjének és kérve, hogy ne értsem félre, sőt hogy értesem őt meg, továbbra is kellemes tartózkodást és sok szerencsét kívánva, barátságosan utamra bocsátott.

A véletlen úgy akarta, hogy a nap és az este legkülönbözőbb óráiban való többszöri, állhatatos telefonálgatás és idegességemben önkéntelenül is erélyes sürgetés után, ugyanezen a napon sikerült végre azzal a Grivcov professzorral is találkoznom, akinek Rolland felesége küldte el a »Szemben a bíróval« című, az